

Oversigt

over det

Kgl. danske Videnskabernes Selskabs

Forhandlinger

og

dets Medlemmers Arbejder

i Aaret 1856.

Af

Selskabets Secretair

G. Forchhammer,

Bladsraad og Professor.

Kjøbenhavn.

Trykt i Bianco Lunos Bogtrykkeri

ved F. S. Muhlé.

1856.

Mødet den 11te Januar.

Herr Professor *Krøyer* gjorde følgende Meddelelser af en Afhandling om Ormeslægten *Sabella Linn.*, især med Hensyn til dens nordiske Arter.

Favnistiske Arbejder kunne vistnok med Ræt anses som den sikreste Grundvold for Zoologien at opføre sin Bygning på, som den reneste Kilde, hvoraf denne Videnskab kan øse. Men, da en meget stor Del af vor Jordklodes Overflade endnu må siges, ganske at savne favnistisk Bearbejdelse i strængere og egentligere Betydning, og den øvrige Del kun har været Gjenstand for en mere eller mindre fragmentarisk, ufuldstændig og overfladisk Behandling: vil det blive indlysende, på den ene Side, hvor ganske det er i hin Videnskabs Interesse, at favnistiske Undersøgelser opmuntres; på den anden Side, hvor særdeles betydeligt det Arbejde er, der endnu står tilbage, inden den omtalte faste Grundvold kan siges at være opført. Med andre Ord, Zoologien er endnu en ung Videnskab.

Ikke meget længe efter, at *Linné* ved sit *Systema naturæ* havde reformeret Zoologien, eller rettere gydt nyt Liv i denne Disciplin, fremtrådte han med sin Oversigt af den svenske Favna; og hans Landsmænd have senere anvendt en rosværdig Omhu på at fuldstændiggjøre denne Fortægnelse, og føre den fræm til et højere Standpunkt. Ansporede ved det linneiske Mønster

leverede *Strøm, Otto Fr. Müller, Otto Fabricius* o. Fl. Arbejder i den favnistiske Rætning af fortrinlig Værd, og vor Literatur i dette Fag kunde en Tid uden Frygt underkastes Sammenligning med hvilket som helst andet Lands. Men, efterat de nævnte Forfatteres Virksomhed var ophørt, sænkede sig en mangeårig Dvale over vor Favna, især hvad Sødyrene angår, hvis Kundskab *Müller* og *Fabricius* havde hævet saa betydeligt.*) *Sars's* i Året 1835 udkomne Skrift over Havdyrene ved den norske Væstkyst åbner ligesom en ny Række af Undersøgelser i den müllerske Rætning, og de Bidrag, som senere fra forskjellige Sider ere sammenstrømmede, ere hverken få i Tal eller ganske ringe i Betydning.

Men hær er det kun min Hænsigt at gjøre opmærksom på sådanne Arbejder, som have forøget vor Kundskab om de *nordiske Orme*, og jeg indskrænker mig derfor til at omtale fæm Forfattere.

1. *Sars* i sit ovennævnte Værk beskriver ti nye Annelider fra Norges Væstkyst, hvilke Arter for største Delen besidde Ejenommelighed nok, til at kunne betragtes som Typer for nye Slægtsformer.***) Desuden leverer han en foreløbig Oversigt eller Navnefortægnelse over alle i Havet omkring Bergen levende Annelider, som ere ham forekomne. Men denne må bruges med Forsigtighed, da Bestæmmelserne for en ikke ringe Del ere upålidelige og altså vildledende; hvilket iøvrigt Forfatterens isolerede

*) Et Bevis på denne Hviletilstand kan, idetmindste hvad Ormene angår, hæntes af det Faktum, at flere nye og mærkelige Arter have hænstået upåagtede et halvt Århundrede i væltillukkede Glas (stammende fra det gamle Naturhistoriske Sælskab), væntende en Beskriver. Som Exempler kunne anføres *Euphrosyne borealis* Ørst., den i det Følgende omhandlede *Chone infundibuliformis* o. s. v.

***) Disse nye Arter ere: *Terebellides Stroemii*, *Amphitrite* (*Amphicteis* Gr.) *Gunneri*, *Sabella* (*Sabellides* Edw.) *octocirrata*, *Serpula* (*Placostegus* Phil.) *libera*, *Chaetopterus norvegus*, *Nereis* (*Nereilepas* Ørst.) *virens*, *Phyllococe* (*Notophyllum* Ørst.) *foliosa*, *Onuphis conchilega*, *Polynoë gelatinosa*, *Nais* (*Macrochaeta* Gr.) *clavicornis*.

Stilling og Mangel på alle Slags Hjælpemidler gjør meget undskyldeligt.

Skjøndt et senere Arbejde af *Sars* (Fauna litoralis Norvegiæ, Christ. 1846, fol.) kun omhandler to Annelider, som begge tidligere ere beskrevne, vil jeg dog i Anledning af et fysiologisk Spørgsmaal i det Følgende komme til også at referere mig til dette. Et meget betydeligere Bidrag til Kundskab om Norges Orme har *Sars* nedlagt i sin »Beretning om en i Sommeren 1849 foretagen zoologisk Rejse i Lofoten og Finmarken» (Nyt Magazin f. Naturv. VI, 121 flg. 1851), hvor 62 Annelider omhandles (Sipunculider derunder indbefattede), af hvilke, efter *Sars's* Mening, fæmten ere nye for Videnskaben, og to af disse må danne nye Slægter.*)

2. I Sommeren 1839 foretog den berømte Anatom og Fysiolog, Prof. *Heinrich Rathke*, en zoologisk Rejse til Norge, og nedlagde nogle År senere Udbyttet af denne i en temmelig omfangsrig og med 12 Tavler udstyret Afhandling, som er indlæmmet i 20de Del af Nov. act. Nat. cur., 1843. Ormene indtage en meget betydelig Part af denne Afhandling: næsten Halvdelen såvel af Text som Tavler; 43 Arter omhandles mere eller mindre udførligt; omtrænt de halve af disse opføres som nye, og syv Slægter opstilles.***) Disse Talangivelser gjøre det tydeligt, at

*) De nye Arter og Slægter ere: *Euphrosyna armadillo*, *Oniscosoma arcticum*, *Nerine cirrata*, *Nerine foliosa*, *Sabellides cristata*, *Serpula polita*, *Sabella crassicornis*, *Sabella papillosa*, *Sabella neglecta*, *Ammochares assimilis*, *Clymene Mülleri*, *Clymene cirrosa*, *Notomastus latericius*, *Sipunculus margaritaceus*, *Sipunculus eremita*. Forfatterens Artskritik er ikke skarpere end i hans tidligere Arbejder, men jeg indskrænker mig i den Anledning, til hvad jeg nedenfor har at anføre om Sabellerne.

**) De nye Arter ere: *Sigalion Idunæ*, *Nereis Sarsii*, *Syllis cornuta*, *Syllis tigrina*, *Castalia venusta*, *Ephesia gracilis*, *Arenicola Boeckii*, *Scalibregma inflatum*, *Ophelia aulogaster*, *Ammotrypane limacina*, *Siphonostoma vaginiferum*, *Siphon. villosum*, *Siphon. inhabile*, *Nemertes rufa*, *Meckelia olivacea*, *Rhamphogordius lacteus*. — *Nereis longissima* og *Ammotrypane oestroides* ere noget tidligere beskrevne af *Ørsted* som *Heteronereis arctica* og *Ophelia mammillata*, og de ørstedske Navne blive

Materialet for denne Forfatters Arbejde er tilvejebragt af Prof. *Bergmann* i Göttingen, som på en Rejse til Island i Sommeren 1846 gjorde zoologiske Samlinger på Øens sydvæstlige Kyst. Originalemplarerne opbevares i det akademiske Museum i Göttingen.

5. Endnu har jeg at nævne Prof. *Osc. Schmidt*, som i 1848 foretog en Forårstur til Færø, og i en lille, i Slutningen af samme År udgivet Bog beskrev fæm, formentlig nye Arter Orme. *)

Af de nævnte fæm Forfattere ere dog kun de to at betragte som Favnister, nemlig *Sars* og *Ørsted*, medens de tre øvrige henhøre under de zoologiske Rejsendes Kategori. Denne Forskjæl gjør man efter min Mening både hær og i Almindelighed,

Brudstykke af en Orm (uden Hoved), har *Grube* (Familien der Anne-liden S. 77) anmærket, at den af *Leuckart* afbildede Stump ligner et Brudstykke af en *Clymene* med reproduceret Haleende. *Leuckart* søger rigtignok at tilbagevise denne Forklaringsmåde (*Wieg.* Archiv f. 1854, II, 324); men efter de grønlandske *Clymener*, jeg har haft Lejlighed til at undersøge, må jeg for min Del finde den højst rimelig. — *Fabricia affinis* synes at falde sammen med den grønlandske af *Fabricius* beskrevne Art.

*) Neue Beiträge zur Naturgeschichte der Würmer, gesammelt auf einer Reise nach den Färör im Frühjahr 1848 von *Edvard Oscar Schmidt*. Jena 1848. 8. (44 Sider med tre, tildels illuminerede Stentavler.) Navnene på disse Arter ere: *Nerilla antennata*, *Filograna Schleideni*, *Dinophilus vorticoides*, *Pseudostomum Faeroense*, *Proporus Cyclops* (de to første henhørende under Annulata, de tre sidste under Turbellaria rhabdocoela). Hæved bliver imidlertid at mærke, at *Pseudostomum Faeroense* ikke er ny, men tidligere beskrevet af *R. Leuckart* som *Vortex 4 oculatus*, og at altså, om også den nye Slægt antages, det leuckartske Artsnavn dog tillige må håndhæves. Endvidere forekommer det mig noget tvivlsomt, om *Filograna Schleideni* virkelig tør anses som distinkt fra *Filograna implexa* Berk. — Dette lille Skrift giver endelig en temmelig udførlig Beskrivelse af *Amphicora* (eller *Fabricia*) *Sabella* Ehrb. — En Meddelelse af samme Forfatter i Sitzungsberichte d. kais. Akad. d. Wissenschaften, mathem.-naturh. Class., 9te Bd., 1852, leverer et Slags Tillæg til ovennævnte Skrift i tre rhabdocoele Turbellarier fra Færø, hvilke af *Schmidt* beskrives under Navnene *Prostomum Steenstrupii*, *Mesostomum lenticulatum* og *Plagiostomum boreale*.

et vigtigt Bidrag til Kundskab om de nordiske Orme hær er leveret, om ogsaa en eller anden af de for nye ansete Arter tidligere skulde være beskrevet, og om også et Par af Slægterne ikke ville kunne hævde deres Plads i Systemet.

3. En Række af meget vigtige Bidrag til Kundskab om Danmarks, Grønlands og det sydlige Norges Dyr af Ormeklassen har Dr. *Ørsted* leveret i Årene fra 1842—48. Et af disse er optaget i Selskabets Skrifter, og jeg tør væl i Almindelighed antage de øvrige for så bekjendte, eller i al Fald hos os så let tilgængelige, at en nærmere Karakteristik af dem hær kan anses for overflødig. Kun vil jeg bemærke, at dersom Dr. *Ørsted* ikke havde udelukket nogle af Ormenes Afdelinger fra Kredsen af sine Undersøgelser (deriblandt Sabellerne), og ikke senere aldeles havde opgivet at beskæftige sig med denne Dyreklasse, vilde dær for mig ikke have været nogen Anledning til at behandle det foreliggende Æmne.

4. I *Wiegmanns* Archiv f. Naturg., Årgangen 1849, har Prof. *Rud. Leuckart* meddelt den første Afdeling af et Arbejde, dær fører Titelen: Zur Kenntniss der Fauna von Island. Denne Afdeling beskæftiger sig udelukkende med Ormene, af hvilke 27 Arter afhandles. Ni af disse opstilles som nye, to som Typer for nye Slægter. Dog kunne ikke alle de nye Arter antages for sikre, og idetmindste den ene af Slægterne kan ingen Plads erholde i Systemet. *)

altså de gyldige. — Peltogaster-Arterne høre, som jeg allerede ved anden Lejlighed har bemærket, til Kræbsdyr-Klassen; og Rathkes nye Slægt og Art, *Clymeneis stigmosa*, er ikke andet end en *Sabella*-Art, som har tabt Gjællerne, hvorom mere nedenfor.

*) *Nemertes annellata*, *Polia canescens*, *Scotia rugosa*, *Hemipsilus trichodes*, *Lumbricus flaviventris*, *Thelepus Bergmanni*, *Terebella parvula*, *Fabricia affinis*, *Leucodorum muticum* ere Navnene på de nye Former. Men med Hænsyn til *Scotia rugosa* har allerede *Leuckart* selv bemærket (*Wiegmanns* Archiv f. 1854. II. 354), at han frygter, han ved Opstillingen af denne Slægt og Art er bleven skuffet ved afrevne Føletråde af en *Terebella*. Og med Hænsyn til *Thelepus Bergmanni*, som er opstillet efter et

hvor et zoologisk Materiale skal afbenyttes, væl i at fastholde, fordi man, i Overensstemmelse med hvad jeg ovenfor har bemærket, med større Sikkerhed, under iøvrigt lige Forhold, kan slutte sig til Favnisten end til Turisten. Det er imidlertid vistnok ingenlunde min Mening, at ville nedsætte Værdien af zoologiske Rejser, hvis ikke blot Vigtighed, men Uundværlighed, jeg i fuldeste Mål anerkjænder.

Efter dette korte Overblik af de nyere Bidrag til Kundskab om Nordens Orme vender jeg mig til den specielle Gjenstand for den fræmlagte Afhandling: Slægten *Sabella*.

Botanikeren *J. G. König* var, såvidt mig bekjendt, den første, dær, under sit Ophold på Island 1764, iagttog en nordisk Art af denne Slægt. Efter den Afbildning og Beskrivelse, som *König* meddelte *O. Fr. Müller*, optog denne, dær endnu ikke havde haft Lejlighed til at iagttage nogen *Sabella* i Naturen, bemældte Orm i sit Skrift *von Würmern* (1771); han troede, at måtte anse den som forskjellig fra *Linnés Sabella penicillus*, og tillagde den Artsnavnet *reniformis*. Men, da han i de nærmest påfølgende År, idet han beskæftigede sig med Undersøgelsen af det sydlige Norges Fjorde i zoologisk Henseende, gjorde Bekjendtskab med en dær forekommende *Sabella* (hvorom Tab. 89 i *Zool. dan.* giver Vidnesbyrd), forandrede han sin Anskuelse, og opførte dærfor i den 1776 udkomne *Prodrom. Zool. dan.* *S. reniformis* som Synonym til *S. penicillus* Linn., uden dog nærmere at motivere denne Forandring. Og da *O. Fabricius*, som i Grønland havde iagttaget en *Sabella*-Form, et Par År senere publicerede sin grønlandske Favna, fræmstilles dær det grønlandske Dyr ligeledes som identisk med *S. penicillus* Linn. og med *S. reniformis* Müll. Hær vil det ikke være overflødigt at bemærke, at *Linnés S. penicillus* ikke er en enkelt Art, men dærimod et Komplex af tre forskjellige, fra *Rondelet*, *Baster* og *Ellis* hæntede. Og da dær, idetmindste såvidt jeg efter mine Undersøgelser og Sammenligninger slutter, gives den største Rimelighed for, at den grønlandske, islandske og sydnorske *Sabella* ikke blot udgjøre tre indbyrdes

forskjellige Arter, men ligeledes ere forskjellige fra alle de af *Linné* under Navnet *penicillus* sammenfattede; så indeholdtes altså nu under *S. penicillus* ikke mindre end sæx Arter. Det var *Savigny* forbeholdt at gjøre de første Forsøg på Udredningen af denne Forvirring, idetmindste med Hænsyn til de nordiske Arter; han lod den røndeletske Art beholde Navnet *penicillus*; til en Art, han kalder *S. pavonina*, hænfører han, foruden den basterske *Sabella* også den efter *Müllers* Tægning i Zool. dan. afbildede; og den fabriciske eller grønlandske *Sabella* forener han med sin *S. flabellata*. Til den islandske Form, kan jeg ikke finde, at han har taget noget Hænsyn. Hærmed var Sagen igjæn for en Tidlang kommen til Hvile.

De Ord, hvormed *Sars* i sit førstciterede Skrift omtaler de norske Sabeller*), ere så få, at jeg uden Besvær kan anføre dem hær. »Den skjønne *S. penicillus*, som beboer et af Dynd sammensat, fast og glat Rør, dær er dobbelt så langt som Dyret, er temmelig almindelig, ligeså *S. ventilabrum*. — *S. infundibulum*, Montagu, en nydelig lille Art, meget sjælden. Endelig en *S.*, som måske er ny, lignende *S. penicillus*, men med utydelige Ringe og 28 fjerede Gjæller.»**) Såvidt *Sars*. Skjøndt jeg anser alle *Sars's* Bestæmmelser for urigtige, tillægger jeg ikke destomindre hans Ord megen Vigtighed, idet man gjænnem dem først erholdt Kundskab om, at det bergenske Hav nærede fire *Sabella*-Arter, hænhørende under forskjelliger naturlige Grupper af denne talrige Slægt. — I sin Rejseberætning fra Lofoten og Finmarken giver *Sars* dels nogen Oplysning om de tidligere af ham omtalte Sabeller, næmliq om *Sab. penicillus* og *S. infundibulum*, dels beriger han den norske Favna med adskillige — fire eller fæm — Arter, der måske alle tillige ere nye

*) Iagttagelser og Beskr. S. 47.

**) Hvad *Sars* meddeler om *S. octocirrata* og *S. Fabricii* er naturligvis forbigæet, fordi disse Dyr ikke kunne hænføres under Slægten *Sabella*.

for Videnskaben: *Sab. crassicornis* S.*), *S. papillosa* S.**), *S. neglecta* S.***) og *S. Lucullana* d. Chiaje og Grube, hvilken sidste Art er funden ved Bergen, og efter Sars »ganske svarer til *Grubes* Beskrivelse af denne Art.» Man kan efter *Grubes* Angivelser være berettiget til at tvivle, om hans og *della Chiajes Sab. Lucullana* virkelig ere identiske; og næsten endnu mere tvivlsomt forekommer det mig, om den norske Form er identisk med Middelhavsformerne, såmeget mere, som særdeles nærstående Arter findes i vidtadskilte Have (en sådan fra Væstindien bliver nedenfor omhandlet). Men, når Sars dærnæst omtaler en ved Tromsø og Hammerfæst funden »Varietet« af *S. Lucullana*, mener jeg, efter Sars's egne Angivelser, at turde påstå, at al Grund til Tvivl med Hænsyn til denne såkaldte Varietet savnes, og at ganske åbenbart *en ny Art omtales*. Denne Orm har nemlig 40 Par Gjelletråde, istedetfor at *Grube* angiver 10—18 Par; Længden af disse er næsten lig Kroppens Længde, medens de hos *Grubes* Art indeholdes 3—4 Gange i Totallængden; *Øjenplætterne* (se nedenfor) savnes; Farven er forskjellig o. s. v. Med Hænsyn til *Sab. (Myxicola) infundibulum* er dog Sars kommen så vidt, at han

*) „Branchiis æqualibus, semiorbem simplicem componentibus, quartam totius corporis partem adæquantibus, filis utrinque 12—16 infra in quinta vel sept(im)a eorum parte membrana coalitis crassiusculis, albo rufoque vitatis, sæpe fere totis rufis, dorso nudis ibique macularum intense rufarum ovalium interdum confluentium paribus 4—5 æquedistantibus ornatis; corpore crassiore fulvo.” Således lyder Sars's Diagnose af denne Art; hvorved han tillige gjør opmærksom paa dens store Lighed med *Rathkes* ovenomtalte *Clymeneis*.

**) „Branchiis æqualibus spiram simplicem componentibus, tertiam vel quartam totius corporis partem adæquantibus, pallide carneis, haud maculatis, filis utrinque 11 dorso nudis: apice filiformi longo sensim attenuato nudo, corpore graciliore, segmentis thoracicis brevioribus subtus ex annulis 2 compositis, abdominalibus longiusculis simplicibus duobus paribus papillarum ventralium ornatis.” Sars.

***) „Branchiis æqualibus, spiram simplicem componentibus, tertiam vel quartam totius corporis partem adæquantibus, fusco cinereis, haud maculatis, filis utrinque 11 dorso nudis apice simplici, corpore graciliori, segmentis omnibus simplicibus angustioribus.” Sars.

bemærker: »det er uvist, om den virkelig er identisk med *Montagus* Art.« Jeg vilde hellere sige: det er åbenbart, at den ikke er identisk med *Montagus* Art.*) Det fræmgår således, at

*) Med den nedenfor omhandlede nye Art af *Kochs* Slægt *Myxicola*, troer jeg at kunne skjælné fire hær hidhørende Arter, hvorvæl Angivelsernes Ufuldstændighed hos Forfatterne tildels gjør det højst vanskeligt at fastholde disse. Vedføjede Forsøg må tjæne, indtil noget Bødre kan erholdes.

Myxicola infundibulum Mont. *Forma* perelongata gracillimaque (latitudine vix 50^{am} longitudinis corporis partem æqvante), postice fortiter decrescens, acuminata. *Color* aurantiacus, albido-annulatus, branchiis purpureis apice saturatoribus. *Paria branchiarum* ferme XXXVII, brevía, vix octavam longitudinis corporis partem æquantia. *Longitudo* totius animalis ad 8—10^{ve} exrescit pollices. *Annuli*, quorum numerus 150 et supra, longiores, ut duo juncti longitudine latitudinem superent.

Myxicola Sarsii Kr. *Forma* cylindrica. *Color* olivaceus, nullis maculis annulisve distinctus. *Paria branchiarum* XII. *Longitudo* totius animalis 1½."

Myxicola Grubii Kr. *Forma* crassior (latitudine fere octavam longitudinis corporis partem æquante) subteres, infra planior. *Color* pallide carneus, postice serie dorsali punctorum fuscorum variegatus, branchiis violaceis, filis appendicularibus rubellis. *Paria branchiarum* XXI—XXIV mediocris longitudinis vel subbrevia (quartam longitudinis corporis partem æquantia) apice libero brevi, plerumque in spirulam involuto. *Cirrus buccalis* brevissimus, clavæformis. *Longitudo* totius animalis ad duas exrescit pollices cum dimidia. *Annuli*, quorum numerus 45—49, transversaliter divisi, quinque fere latiores quam longiores.

Hærméd sammenligne man Diagnosen af den formentlig nye Art, *Myx. Steenstrupii*. En Bemærkning tør på dette Sted næppe være overflødig. *Grube* opstillede 1851 (Familien d. Anneliden) ved Siden af *Sabella* en Slægt *Eriographis* med følgende Betegning: „Kroppen indhyllet i Slim; et kølledannet Legeme foran på Ryggén; Børsterne bagtil lidet eller slæt ikke udviklede;" og antyder af denne Slægt en Art, *Er. borealis* Gr., aldeles uden nærmere Oplysning. I en Afhandling i *Wiegmanns Archiv* f. 1855, I. 121—122 meddeler *Grube* Karakteren for Slægten *Myxicola* Koch, samt Diagnose og Beskrivelse af en ved Triest forekommende Art, hvilken han kalder *Myx. infundibulum* (Mont.), og erklærer for identisk med *Eriographis borealis*. — Særdeles meget finder jeg hær gådefuldt; ikke blot, at *Grube* forener Middelhavs-Arten med *Montagus*, uagtet deres hele Lighed kun er Slægtslighed, ikke Artslighed, som de ovenstående Linier vise; men også, at han tidligere har kaldet den *borealis*, et Navn, som på *Homers* Tid, men ikke nu synes meget passende for et Dyr fra Omegnen af Triest — og han omtaler ikke med et Ord, at han har set mere nordlige Exemplarer — at han opgiver Navnet *Eriographis*

ved Drøbak, bemærker denne Forfatter næmlich*), at han har truffet den i Zool. dan. afbildede *S. penicillus* på Lerbund i 50 Faynes Dybde; og i sit Skrift: *de regionibus marinis* (S. 79) angiver han *S. pavonina* Sav. (?) og en anden måske ny Art som forekommende i Øresundet.

Naar nu hertil lægges, at *Leuckart*, blandt de af ham afhandlede islandske Orme, også beskriver en *Sabella*, hvori han troer at gjænkjende *Müllers* eller rættere *Königs S. reniformis*; og at *Grube* i en Afhandling i *Wiegmanns Archiv* f. 1846 efter Originalemplarer har beskrevet *Sars's S. penicillus*, hvilken han, skjøndt med nogen Tvivl, antager at falde sammen med *Savigny's S. pavonina* og med Zool. dan. *S. penicillus*: så mener jeg, at Overblikket af de tidligere Meddelelser til Kundskab om Nordens Sabeller er nogenlunde fuldstændigt, og jeg kan derfor gå over til at anføre Resultaterne af mine egne Undersøgelser over denne Gjenstand.**)

Med Hænsyn til Grønland skal jeg først anføre, at i det fræmlagte Arbejde beskrives syv Arter fra det grønlandske Hav, hvilke jeg alle anser for nye, eller ikke hidtil optagne i de systematiske Fortægnelser. De synes mig tillige alle forskjællige fra de norske Arter, forsåvidt disse hidtil ere blevne mig bekendte. Det har ikke villet lykkes mig, i nogen af disse grønlandske Former med Sikkerhed at eftervise den af *Fabricius* beskrevne Art, hvilken altså endnu forbliver problematisk.

Af Arter fra det norske Hav beskrives otte: om fæm blandt disse mener jeg, at de ikke tidligere have været omtalte af nogen

*) Naturh. Tidssk. N. R. I. 415.

***) Efterat jeg havde forelagt Videnskabernes Sælskab mit Arbejde over Sabellerne, har Professor *Steenstrup* særdeles vælvilligt stillet Universitets-Museets Samlinger i denne Rætning til min Disposition. Derved er jeg ikke blot bleven istand til betydeligt at forøge Antallet af de beskrevne Arter; men jeg har også opnået en sikkrere og fuldstændigere Kundskab om adskillige Arter, ved at undersøge dels talrigere, dels bedre konserverede Exemplarer.

man ved *Sars's* Bestræbelser har fået Kundskab om Tilværelsen af ni norske Arter; men det er heller ikke meget mere end den blotte Tilværelse, man hidtil har erfaret. Endnu troer jeg hær at burde bemærke, at *Sars's Sab. penicillus* efter min Mening hverken falder sammen med den i *Zool. danica* afbildede eller med *Savigny's Sab. pavonina*, hvorfor jeg nedenfor har diagnoseret den under Navnet *S. Sarsii*. Og med Hænsyn til *Sars's Sab. ventilabrum* eller *Rathkes Sab. volutacornis* kan mærkes, at *Grube* for denne Art har foreslået Navnet *S. rubripunctata*, hvilket vistnok med Føje kan optages, da de af *Sars* og *Rathke* brugte Navne ere urigtigt anvendte. — Ved *Rathkes* Skrift erholder Kundskaben om de norske Sabeller intet sønderligt Tillæg. Vigtigst er væl hans Beskrivelse af *S. volutacornis*, fordi man på den ene Side derved får nogen Oplysning om, hvad dær skal forstås ved *S. ventilabrum* hos *Sars*, og på den anden Side tilstrækkeligt underrættes om, at *Rathkes S. volutacornis* ligeså lidt falder sammen med *Montagus S. volutacornis* som *Sars's S. ventilabrum* med den *Gmelinske* Art af dette Navn. — De *Noticer*, *Rathke* meddeler efter mutilerede Exemplarer af en Art, hvori han troer at gjænkjende *Zool. danica's S. penicillus*, ere for ufuldstændige til at kunne benyttes, og hans *Clymeneis stigmosa* er ovenfor omtalt, tilligemed *Sars's* Forsøg, at henhøre denne Form på dens Plads.

Hos *Ørsted* har jeg kun to Stæder fundet Slægten *Sabella* omtalt i Forbigående: i sin Fortægnelse over Havdyr, samlede

uden al Antydning af, hvad han har ment med det; at det kølleagtige Legeme, *Eriographis* skal bære på Ryggen, slet ikke omtales hos *Myxicola* o. s. v. De under dette sidste (hybride og altså mindre bifaldsværdige) Navn indbefattede Former udmærke sig isøvrigt, hvad det Ydre angår, mest påfaldende ved det af mange Slimlag dannede Rør og ved Mangelen af Halskrave; i det Indre ved den ikke i Spiral snoede Tarmekanal (jeg kan efter egen Undersøgelse bekræfte *Grubes* Iagttagelse hærover) og ved den fra *Sabellas* afvigende Anordning af Bugnævesnoren.

Forfatter; en sjette Art er den ovenfor berørte, dær af *Sars* kaldes *S. penicillus*, af *Grube* henføres til *S. pavonina*, men som jeg troer mig berettiget til at betegne med et nyt Navn; jeg kjænder denne både af Exemplarer, jeg selv har samlet på den norske Kyst, og af Original-Exemplarer, som *Sars* i sin Tid har oversændt til det kongl. Museum. De øvrige to Arter høre ind under Slægten *Chone*, men med Hænsyn til den ene af disse er jeg ikke uden al Tvivl, om den måske kunde forenes med den grønlandske *Chone infundibuliformis* (som spæd Unge). I Forening med de norske Arter beskrives to Sabeller uden Lokaltet, stammende fra det gamle Naturhistorie-Sælskabs Samling; fordi jeg næmlig har den Formodning, at de hidrøre fra den norske Kyst. Endelig sluttet Rækken af de nordiske Former med den interessante *Myxicola Steenstrupii* fra Færø.

Om den islandske Art kan jeg ingen Oplysning give, da Museet ganske savner Sabeller fra det islandske Hav; men den af *Leuckart* beskrevne Art forekommer mig at være forskjellig fra alle de af mig undersøgte nordiske Arter.

Som Anhang tilføjer jeg Beskrivelsen af ni formentlig nye Arter fra Væstindien og Brasilien. Den materielle Tilvæxt for Systemet bliver således efter min Antagelse hænimod 27 Arter, hvilke jeg underkaster Zoologernes Prøvelse. *)

Ligesom Slægten *Sabella* i den Udstrækning, hvori *Grube* fremstiller den, allerede er en, hvad Artstallet angår, ræt rig og fyldig Slægt; således vil man også finde, at den indeholder

*) At denne Tilvæxt i visse Måder kan kaldes tæmmelig betydelig, fremgår af Følgende. Da *Grube* udarbejdede sit ovenomtalte Bidrag til Kundskab om Slægten *Sabella*, vare Anneliderne i det Berlinske, Breslauske, Halliske og Petersborger Museum overladte til hans Rådighed. Og han beskriver imidlertid kun sex Arter, af hvilke blot to betragtes som nye. Jeg ser dog justikke hæri noget Bevis på vore Museers Rigdom, men snarere på andres Fattigdom, i denne Rætning. Selv de større Museer synes endnu for en Del ikke ganske at have vundet Sejer over Kunstkammervæsenet. Hvad der ikke kan apprecieres af Hoben, stilles i Skygge og vantrives.

Orme, hvis Organisationsforhold fræmbyde ret vægtige Forskjælligheder; og dersom man ikke med Hænsyn til de højere Orme vil gjøre andre Grundsætninger gjældende, end de, man i den senere Tid har fulgt, såvel i de fleste andre Dyregrupper, som også ved de lavere Ormes systematiske Opstilling: bliver det tæmmelig nødvendigt at spalte den i flere mindre Slægter. Det har ikke været min Hænsigt, hær at gjennemføre denne Spalting så udstrakt, som de zoologisk-fysiologiske Forhold egentlig efter min Mening kunne fordre det; jeg opstiller kun de Smågrupper, som de beskrevne Arter gjøre nødvendige, og indskrænker mig derfor til fæm.

Navnet *Sabella* beholder jeg for alle de Former, der kunne betragtes som de mest typiske. Benævnelsen *Anamöbæa* anvænder jeg for en Gruppe, hos hvilken Børsteknuder og Tværsvulste ikke skifte Plads; men af denne kjænder jeg hidtil kun en Art. Med det allerede for lang Tid tilbage af *Viviani* foreslåede Navn *Spirographis* betægner jeg de Arter, hos hvilke en af Gjællebuskene danner en Spiral eller Skrue. Med Navnet *Chone* antydes de Arter, hos hvilke alle Gjælletråde af en Gjællebusk indbyrdes ere sammenbundne ved en Hinde, hvorved det hele Gjælleapparat hos det levende Dyr får Lighed med en Tragt; men som forræsten komme Sabellerne meget nær. Hvorimod de Former, for hvilke *Koch* har dannet Slægtsnavnet *Myxicola*, væl have Gjæller ligesom *Chone*, men fjærne sig stærkere fra de øvrige Sabeller såvel ved ydre som indre, allerede ovenfor antydede Egenheder. Foruden disse fæm Grupper mener jeg, at de Sabeller, hos hvilke begge Gjællebuskene danne Spiraler, må udgjøre en sjætte Slægt, hvilken man måske kunde kalde *Bispira*; og de, hos hvilke Gjælletrådene ere ordnede i en dobbelt Kreds, den ene indenfor den anden, en syvende, der bør beholde det denne Gruppe af *Savigny* tillagte Navn, *Sabellastarte* o. s. v.

Ved med Opmærksomhed at gjennemgå en noget talrigere Række Arter, hænhørende til en eller anden Form, støder man gjærne nu og da på Forhold, dær ere af almindeligere

Interesse. Enkelte sådanne mener jeg også blandt Sabellerne at have mødt. Således troer jeg, at det ved mine Iagttagelser bliver, om ikke afgjort, så dog højst rimeligt, at dær blandt disse Dyr gives adskillige Arter — idetmindste tre af de nordiske — der forplante sig ved Deling. Man træffer næmlig blandt et større Antal Individder stundom enkelte, hos hvilke den stærkt tilspidsede Ende af Bagkroppen] — omtrænt de ti til tyve sidste Ringe — tydeligt ere afsnørede fra det øvrige Legeme. På et lidt mere fræmskredet Standpunkt danner den afsnørede Del en Vinkel med Kroppen, og denne Vinkel synes efterhånden at blive spidsere og spidsere, indtil den afsnørede Del lægger sig op ad Moderdyrets Rygflade. Forbindelsen bliver tillige ofte så svag, at en lidt uforsigtig Berøring er tilstrækkelig, til at løsrive den omtalte Del fra Dyret. Da jeg hos et Par af de pågjældende Arter fandt nogle Individder med Bagenden afstumpet, medens den hos andre var tilspidset, opstod den Formodning hos mig, at en Deling nylig havde fundet Stæd hos de første, men forestod hos de sidste. Endelig, da jeg hos flere Individder af en Art (*S. oculata* Kr.), ved at åbne deres Rør, i den bageste Ende af disse traf en spæd Unge, dær, med Undtagelse af de allerede fræmvoxede Gjæller, havde en temmelig påfaldende Lighed med den nysomtalte afsnørede Bagende, påtrængte den Overtydning sig, at Afsnøringerne alle ere bestemte til at danne nye Dyr. Såvidt var jeg kommen i mine Gisninger, uden at tænke på *Sars's* Iagttagelse af Forplantningen hos *Filograna implexa* Berk.*); men, da denne randt mig i Sinde, troede jeg i den så nærstående *Serpula's* Forplantningsmåde at se en yderligere Bekræftelse for min Mening: hvis nærmere Prøvelse, især ved Undersøgelser på levende Dyr, jeg iøvrigt må overlade Andre.

Jeg forlader Forplantningen, for at gå over til en Bemærkning om Synet. Efter den almindelige Antagelse savne de fuldt-

*) Denne Iagttagelse er senere bekræftet af *O. Schmidt* i hans ovennævnte Skrift.

udviklede Sabeller Redskaberne for denne Sands. *Leuckart* anmærker imidlertid angående den af ham beskrevne islandske Art følgende: »på Yderfladen af de fleste Strålers Skaft finder jeg - - - et lille og fræmspringende rundagtigt Punkt af dyb sort Farve, som jeg ubetinget vilde holde for et Øjepunkt, dærsom det var lykkedes mig, at iagttage en lysbrydende Kjerne i det.« Hældigere har *Quatrefages* omtrænt samtidigt været. I en Udsigt over Annelidernes Sandseredskaber (*Annales d. sci. natur.* 3ième Serie, Tome 13ième, 1850 Pag. 39) udtrykker han sig således. »Blandt de egentlige Sabeller er der nogle, som på flere af deres Gjælletråde bære små rundagtige Ophøjninger af mørk Farve. Disse Ophøjninger ere efter min Anskuelse Øjne. Da de ere særdeles mørke, bliver Iagttagelse ved gjennemfaldende Lys hær umulig. Men, idet jeg under Lupen dissekerede en af disse Knuder, har jeg af den udtaget små Kugler, til hvilke den farvede Masse klæbede stærkt, og som, betragtede under Mikroskopet, åbenbart viste sig dannede af en gjennemsigtig Masse, omgivet af Pigment. Det var allerede vanskeligt for mig, ikke at betragte disse Kugler som Krystallindser. Jeg er bleven bestyrket i denne Mening, idet det er lykkedes mig at isolere en Tråd, som strækker sig langs Gjællen, og trænger ind i disse Pigmentmasser, hvor den har forekommet mig at dele sig. Denne Tråd havde ganske Udseende af en Nærvetråd. Jeg har fulgt den lige til Gjællernes Rod, men der har jeg tabt den, og har altså ikke kunnet konstatere dens Udspring. Imidlertid er jeg ikke i megen Tvivl om dens Natur, og jeg betragter den som en optisk Nærve, bestemt til at danne Retinaer for de mange Krystallindser, som Pigmentmasserne indeslutte. Det er væl sandt, at jeg ingen Pupil har kunnet blive var; men det er tilstrækkeligt at bemærke, at disse Åbninger ere meget små, for at man kan fatte Vanskeligheden i at erkjænde deres Tilværelse formedelst Knudernes Mangel af Gjennemsigtighed (*Opacité*). Måske ere også deres Rande kontraktile, som næsten alle Væv hos disse Dyr, og i det Tilfælde bliver Iagttagelsen af

dem endnu mere vanskelig.« — Også jeg har, ligesom *Quatre-fages*, iagttaget Krystallindser; hos enkelte Individer af flere Arter har jeg ligeledes ment, med Sikkerhed at kunne skjælne Synsnærven. Mine Iagttagelser ere alle gjorte ved Præsning under Mikroskopet, eller med gjennemfaldende Lys, og denne Fræmgangsmåde er hær ingenlunde, som Qu. mener, umulig; den er ikke engang meget vanskelig. Disse Undersøgelser bekræfte således ikke alene Qu's Opdagelse, men give den tillige større Brugbarhed, ved at bestemme Arterne*), for hvilke den har Gyldighed, hvad Qu. aldeles har undladt.

Hos fæm nordiske Arter har jeg iagttaget et ikke umærkeligt Forhold, hvilket, såvidt mig bekjændt, ikke er omtalt af nogen tidligere Forfatter. På omtrænt de ti sidste Ringes Bugflade dannes et Slags sækagtigt Redskab eller en Fordybning, indesluttet af en stærkt udviklet Hudrand. Denne Fordybning åbner sig ved en Spalte, der snart er ægdannet, snart omvendt ægdannet, snart elliptisk o. s. v. Og på Bunden af denne Fordybning synes Anus at åbne sig, istedetfor i Enden af den sidste Ring. Om denne særegne Dannelse måtte kunne berættige til Opstillingen af en ny Slægt, skal jeg for Tiden lade uafgjort, da Betydningen af det omtalte Forhold endnu er mig ganske ubekjændt.

*) Det er hos *S. aspersa*, *oculata*, *Lynceus*, *variegata* og *thoracica*, at jeg har fundet Øjne, men i meget forskjælligt Tal: hos *S. oculata* ikke over ti, hos *S. Lynceus* hænimod 1200. Også Lindsernes Antal i hvært Øje er ikke lidet forskjælligt hos Arterne (fra 8 til over 50), og deres Form fræmbyder ligeledes flere Modifikationer.

Diagnoses Specierum.

1. *Sabella analis* Kr. *Forma* vulgo teres, modo crassior modo gracilior (latitudine duodecimam usque ad septimam longitudinis corporis partem æquante), postice distincte acuminata. *Color* fuscus, nullis branchiarum maculis insignitus. *Paria branchiarum* vulgo IX mediocris longitudinis (quartam longitudinis corporis partem superantia), semiorbem utrinque efficientia, basi cute connexa, crassiora, mollia, filis appendicularibus longissimis, tenuibus, crispis; apice nudo elongato (6-7^{max} ferme longitudinis branchiæ partem æquante), foliiformi. *Cirri buccales* numerosi (5-6 paria), filiformes, molles, dimidiam branchiarum longitudinem partim superantes, teretes. *Collare* non distinctum, basi branchiarum appressum, haud laciniatum. *Longitudo* totius animalis vix novem superat lineas. *Annulorum* numerus ferme 34; annuli subbreves (in medio corpore ter ferme latiores quam longiores) sed distinctissimi, sulco transverso omnes in binos minores divisi. *Anterior* corporis pars solito annulorum numero composita (8), a posteriori non distincta, ter longior quam latior et ultra. *Sulcus abdominalis* non modo infra optime distinctus sed etiam in superficie anterioris corporis partis dorsali continuatus. *Anus* ventralis, per decem ultimos annulos extensus, obovatus, margine lato depresso. *Tubercula setigera* sat magna, setis longioribus sed parerioribus instructi (20^{is} ferme antice, 15^{is} postice). *Tori uncinigeri* perminuti, antice setis securis fere formam imitantibus armati parvo numero (12^{is} ferme), postice hamis paulo majore numero (ferme vicenis). *Tubus* cutaceus, tenuis, albidus, arena fragmentisque concharum obsitus, verme duplo ferme longior.

In mari grœnlandico frequens, ut videtur.

2. *Sabella rigida* Kr. *Forma* subteres, valde elongata (latitudine 25^{am} ferme longitudinis corporis partem æquante), postice vix attenuata. *Color* pallide flavus v. flavo-grisescens, nullis branchiarum maculis distinctus. *Branchiarum* paria XIV, semi-orbem utrinque efficientia, breviora (quintam longitudinis corporis partem vix expleant), rigida, subtenuia, filis appendicularibus longissimis, rigidis, rectis; apice nudo elongato (7—8^{amve} ferme longitudinis branchiæ partem æquante), filiformi. *Cirri buccales* quartam usque ad tertiam longitudinis branchiarum partem efficientes, tenues, subteres, filiformes. *Collare* vulgo omnino non distinctum, basi branchiarum appressum. *Longitudo* totius animalis duas vix vel parum excedit pollices. *Annulorum* numerus ferme 35; annuli valde elongati (longitudine in medio corpore latitudinem superante), sæpius valde indistincti, fere evanescentes. Anterior corporis pars vulgari annulorum numero composita (8), a posteriori omnino non distincta, quater ferme longior quam latior. *Sulcus abdominalis* conspicuus. *Anus* rimam efficit longitudinalem (elongato ovalem) per superficiem annulorum decem ultimorum ventralem extensam. *Tubercula setigera* minutissima, appressa, parum apparentia, antice ferme 30^{is}, postice 15^{is} armata setis. *Tori uncinigeri* vix distincti, hamis minutissimis (postice ferme 30^{nis}) instructi.

Habitaculum tubus cutaceus limo obductus, nigricans, lævior, verme ter ferme longior.

Ad oras *Grælandicæ* lecta, ubi minus rara videtur hæc species.

3. *Sabella tuberculosa* Kr. *Forma* subteres, elongata (latitudine 14^{am}—20^{am} ferme longitudinis corporis partem æquante), distinctis annulorum contractionibus rugosa, postice haud decrescens. *Color* subfuscus, branchiis parum dilutioribus, nec fasciatis nec punctatis. Paria *branchiarum* XIII, utrinque semi-orbem efficientia, sublongiora (tertiam ferme quartamve longitudinis corporis partem æquantia), basi connata (tertia ferme filorum parte et ultra), gracilia,

mollia, flexuosa, *apice* libero variæ longitudinis, *filis appendicularibus* longioribus, gracilibus, flexuosis crispisque. *Cirrorum buccalium* paria duo, quartam longitudinis branchiarum partem vix æquantia, pergracilia, teretia, haud acuminata. *Collare* humile sed sat distinctum, branchiis haud appressum, dimidiatum, lobis dorsalibus approximatis, semilunariter eminentibus. *Longitudo* totius animalis 20^{''}. *Annuli*, quorum numerus ferme 34, distinctissimi, elongati (in medio corpore longiores quam latiores), antice transversaliter infra bipartiti, *postice binis tuberculorum abdominalium paribus*. *Anterior* corporis pars a posteriori haud distincta, octo composita annulis, longitudine latitudinem quater quinqueve vincente. *Sulcus abdominalis* bene conspicuus. *Anus* ventralis, per decem ultimos ferme annulos extensus, ovalis vel suborbicularis, margine acuto. *Tubercula setigera* sat minuta parumque eminentia, sed longioribus armata setis, antice ferme 20-24^{is} biformibus, postice vix denis. *Tori uncinigeri* minuti, hamis instructi securiformibus, antice 12-15^{is} longioribus, postice 15-20^{is} brevioribus. *Tubus* cutaceus, limo obductus, nigrescens, lævior.

Ad oras Grœnlandiæ vulgarior, ut videtur.

4. *Sabella aspersa* Kr. *Forma* teres, elongata, gracilis (latitudine vigesimam usque ad tricesimam longitudinis corporis partem æquante), postice vulgo attenuata et acuminata. *Color* fulvus vel aurantiacus, marginibus annulorum anteriorum quatuor usque ad decem lateralibus purpureis, punctisque purpureis branchiarum dilutorum raris (puncto singulo *oculari* vel ad summum binis florum branchialium nonnullorum punctis). Paria *branchiarum* ferme XIII, utrinque semiorbem efficientia, brevissima (octavam ferme longitudinis corporis partem explentia), crassiuscula, rigidula, infra longitudinè decrescentia, *apice libero* curvato vel sinuoso, *filis appendicularibus* brevioribus, rigidulis, versus apicem liberum verruciformibus. *Cirri buccales* perminuti, fere rudimentarii sed solito numerosiores (utrinque 5-6). *Collare*

branchiis omnino appressum, ideoque vix conspicuum, sed incisura dorsali ventralique dimidiatum, lateraliterque bilobum. *Longitudo* totius animalis duas pollices cum dimidia superat. *Annuli*, quorum numerus in maximis exemplis fere ad 90 extenditur, longiores ut plurimum sunt, satque distincti. *Anterior* corporis pars, quæ a posteriori difficile distinguitur, decem efficitur annulis (annulo buccali una computato), quinquesque ferme longior est quam latior. *Sulcus abdominalis* non modo per posteriorem corporis extenditur partem, sed etiam per superficiem anterioris dorsalem continuatur. *Tubercula setigera* minuta, setis biformibus antice, postice simplicibus, ubique sat parcis armata. *Tori uncinigeri* antice duplici instructi serie setarum (altera hamata, altera securiformi), postice unica formæ solitæ.

Habitat tubum coriaceum, tenacem, subalbidum vel flavescenscentem, arena obductum vel nudum.

In mari grœnlandico subrarior, ut videtur.

5. *Sabella Fabricii* Kr. *Forma* elongata (latitudine vicesimam longitudinis partem ferme æquante), postice vix attenuata, apice obtuse rotundato. *Color* fulvus, branchiis saturatoribus, maculis purpureis (interdum minus distinctis) 3-5^{nis}. *Paria branchiarum* ferme XVII utrinque semiorbem efformantia, mediocris longitudinis (quartam longitudinis corporis partem haud æquantia, quintam vero superantia), subrobustiora, rigidula, filis appendicularibus subbrevioribus, flexuosis sed rigidis; apice libero brevissimo, crasso, acuminato, arcuato. *Cirri buccales* quartam ferme longitudinis branchiarum partem æqvantes, compressi, rigidi, subarcuati, acuminati. *Collare* perbreve, vix vel perparum inflexum, dimidiatum, incisura dorsali latissime hiante, utrinque brevissime latissimeque bilobum. *Longitudo* totius animalis quatuor efficit pollices. *Annuli*, quorum numerus 90, sat distincti, subbreviores (longitudine in medio corpore tertiam fere latitudinis partem æquante). *Anterior* corporis pars, quæ octo constat annulis, buccali una computato, parum a posteriori conspicua, duplo ferme longior

quam latior. *Sulcus abdominalis* bene distinctus. *Anus* terminalis. *Tubercula setigera* minuta, cylindrica, setis instructa brevioribus. *Tori uncinigeri* bene conspicui, in antica corporis parte lineares, 60^{nis} ferme armati uncinis, in postica dilatati, 20^{nis} ferme instructi uncinis. *Tubus* cutaceus, limo obductus, nigricans, lævis, verme multo longior.

Pauciora et minus bene habita hujus speciei exempla a mari groenlandico apportata examinavi.

6. *Sabella infarcta* Kr. *Forma* crassissima (latitudine tertiam longitudinis corporis partem æquante), depressiuscula, postice contractior, apice tamen latissime rotundato. *Color* supra fuscus, infra fulvus lineis duabus longitudinalibus griseis, branchiis fulvis subindistincte purpureo-punctatis. *Paria branchiarum* XXVII orbem utrinque efformantia, prælonga (dodrantem longitudinis corporis æquantia), molliora, undulata imo apicibus partim convolutis; *filis appendicularibus* mediocris longitudinis, valde exilibus, acuminatis, undulatis et crispis, ante *apicem liberum* perbreve, arcuatum, subcrassum, muticum in verrucas decrescentibus; *appendicibus externis* per paria (8-9) dispositis, brevibus, crassis, muticis, structuræ peculiaris. *Cirri buccales* quartam longitudinis branchiarum partem æquant, crassi, compressi, rigidi, sinuosi, acuminati apice mutico. *Collare* breve sed distinctum, dimidiatum, supra et infra hians, lobo laterali reflexo, infra laciniis brevibus inflexis. *Longitudo* totius animalis 14 modo complet lineas. *Annuli*, quorum numerus 70, optime conspicui sed brevissimi, ut quindecim posterioris corporis partis antici juncti latitudinem vix æquent. *Anterior* corporis pars octo composita annulis, a posteriori distinctissima, latior quam longior. *Sulcus abdominalis* per totam partem corporis posteriorem perconspicuus. *Anus* terminalis, amplus. *Tubercula setigera* distincta, ut etiam *tori uncinigeri*; fasciculi tuberculorum quasi duplices, vel in duas divisi particulas forma et longitudine setarum non numerosarum diversas.

Unicum modo hujus speciei exemplum e mari groenlandico (?) proveniens examinavi.

7. *Sabella oculata* Kr. *Forma* teretiuscula, elongata, gracilis (latitudine vicesimam longitudinis corporis partem in adulto animali ferme æquante), postice vulgo acuminata, subulata vel hamata. *Color* aurantiacus, dorso anterioris corporis partis purpureo; branchiæ dilutiores, quinque utrinque filis solitario vulgo ornatis puncto purpureo oculari. *Branchiarum* paria IX seniorbem utrinque efficientia, perbrevia (septimam ferme longitudinis corporis partem explentia), subcrassa; *filis appendicularibus* mediocribus vel brevioribus, crassis, subrectis; *apice* nudo brevi, subacuminato. *Cirri buccales* perbreves (septimam ferme longitudinis branchiarum partem explentes), crassiusculi, recti. *Collare* humile, appressum, non dimidiatum, infra longius, marginibus lateralibus profunde sinuosis. *Longitudo* totius animalis 15 lineas vix excedit. *Annuli*, qui numero 70 superant, perparum distincti, sublongiores (longitudine in medio corpore dimidiam ferme latitudinem æquante). *Anterior* corporis pars, quæ decem composita est annulis (annulo buccali in ratione ducto), longitudine ter latitudinem superat, a posteriori vero difficilime distinguitur. *Sulcus abdominalis* perparum conspicuus. *Tubercula setigera* minuta sed setis sat longis fortibusque armata, antice ferme vicinis, biformibus, postice vix denis, subremiformibus. *Tori uncinigeri* parum distincti, antice duplici serie hamorum biformium instructi (altera serie hamis securiformibus, altera formæ vulgaris, utraque ferme vicinis composita); postice simplice, hamis formæ vulgaris ferme vicinis constante. Tubi albidii, translucentes, tortuosi, invicem coaliti, verme duplo triplove longiores.

Ad oras Norvegiæ septentrionalis hanc legi vermem sat copiosam.

8. *Sabella paucibranchiata* Kr. *Forma* teretior, gracilis (latitudine 17^{am} longitudinis corporis partem ferme æquante), postice vix attenuata. *Color* nigricans, branchiis multo dilutioribus, immaculatis. Tria modo *branchiarum* paria basi cute connexa, elongata

(dimidiam corporis longitudinem excedentia), apice nudo carentia, filis appendicularibus longissimis, gracillimis, subrigidis. Quinque *cirrorum buccalium* paria, invicem ejusdem ferme longitudinis, quartam longitudinis branchiarum partem æquantia, gracillima, teretia, subrigida. *Collare* sat distinctum, nulla vero præditum incisura ventrali. *Longitudo* totius animalis ferme octolinearis. *Annuli*, quorum numerus ferme 50, distinctissimi, elongati (in media corporis longitudine duplo ferme latiores quam longiores). *Anterior* corporis pars distincta, 8 composita annulis, quinquies ferme longior quam latior. *Sulcus abdominalis* antice optime conspicuus, postice evanescent. *Anus* terminalis.

Ad oras Norvegiæ septentrionalis unicum cepi exemplum.

9. *Sabella tenuissima* Kr. *Forma* teres, elongata, pergracilis (latitudine vicesimam quintam longitudinis partem vix æquante), rigidior, postice haud attenuata. *Color* profunde olivaceus, branchiis subdilutoribus, immaculatis. Paria *branchiarum* X, semiorbem utrinque constituentia, breviora (haud quartam longitudinis corporis partem expletia), tenuia, mollia, sinuosa; apice nudo mediocri, subito graciliori; filis appendicularibus gracillimis, mollibus, crispis, parum densis. *Cirri buccales* diversæ invicem longitudinis, tertiam quartamve longitudinis branchiarum partem æquantes, fusci, teretes, setacei. *Collare* non distinctum, basi branchiarum appressum. *Longitudo* totius animalis 14 explet lineas. *Annuli* numero ferme 40, valde indistincti, 15-20 ultimis exceptis, in media corporis parte longiores quam latiores. *Anterior* corporis pars haud distincta, octo composita annulis? *Sulcus abdominalis* bene conspicuus. *Anus* rimam efficit longitudinalem, ellipticam, per superficiem annulorum decem ultimum ventralem extensam. *Tubercula setigera* et *tori uncinigeri* minutissima, indistincta.

Habitat *tubos cutaceos*, limo obductos, nigricantes ad oras Norvegiæ septentrionalis.

10. *Sabella Sarsii* Kr. *Forma* teres, subelongata (latitudine duodecimam ferme longitudinis partem æquante), postice

haud attenuata, vulgo obtusata. *Color* pallidus, maculis branchiarum purpureis parum distinctis ferme densis. Paria *branchiarum* XIII-XVII, in semiorbem utrinque composita, elongata (dimidiam corporis longitudinem vulgo æquantia, interdum superantia), tenuia flexiliaque, filis appendicularibus longissimis, tenuissimis, crispis, apice nudo brevissimo, gracili. *Cirri buccales* quartam ferme longitudinis branchiarum partem æquantes, rigidi, arcuati, subacuminati. *Collare* bene distinctum, incisura dorsali et ventrali dimidiatum, lobatum, laciniis duabus ventralibus reflexis, sat magnis crassisque, lingulatis; has inter lacinias et branchias duæ apparent lamellulæ tenuissimæ subovales. *Longitudo* animalis, branchiis in ratione ductis, duas pollices vix vel raro superat. *Annulorum* numerus vix centum; annuli subbreiores (longitudine in medio corpore tertiam latitudinis partem ferme æquante). *Anterior* corporis pars (8 sæpissime composita annulis) a posteriori vix forma discrepans, duplo longior quam latior. *Sulcus abdominalis* parum conspicuus. *Anus* terminalis. *Tubercula setigera* ampla, non vero valde prominentia. *Tori uncinigeri* breves, subrotundati, simplice uncinorum serie. *Tubus* nigricans, lævis, limo obductus.

Habitat ad oras Norvegiæ occidentalis, haud rara.

11. *Sabella picta* Kr. *Forma* subdepressa, crassior (latitudine octavam vel septimam longitudinis corporis partem æquante), postice distincte attenuata. *Color* aurantiacus, maculis branchiarum subquadratis, nigro-purpureis valde distinctis 6-8^{is}. Paria *branchiarum* XIII, semiorbem utrinque efficientia, elongata (dimidiam corporis longitudinem æquantia), crassiora, subrigida, filis appendicularibus mediocribus vel brevioribus, subrigidis, arcuatis, apice nudo brevissimo, crasso. *Cirri buccales* sextam ferme longitudinis branchiarum partem æquantes, crassi, rigidi, recti. *Collare* parum distinctum, dimidiatum, lobatum, dorso latissime hiante, laciniis ventralibus inflexis, brevissimis, tenuibus. *Longitudo* totius animalis pollicem efficit cum dimidia. *Annulorum* numerus ferme 90. Annuli breves (longitudine eorum in medio corpore octavam ferme latitu-

dinis partem æquante) sed distincti. Anterior corporis pars octo composita annulis, a posteriori bene distincta, *latior quam longior*. *Sulcus abdominalis* optime conspicuus. *Anus* terminalis, magnus. *Tubercula setigera* bene prominentia. *Habitaculum* tubus nigricans lævis, limo obductus.

Ad oras Norvegiæ septentrionalis (Tromsø) hanc cepi vermem.

12. *Sabella pumilio* Kr. *Forma* crassa (latitudine sextam longitudinis corporis partem æquante), depressior, ante apicem posteriorem, qui subito et insigniter contrahitur, parum latitudine decrescens. *Color* fulvus, branchiis dilutioribus, immaculatis. *Paria branchiarum* VII, semiorbem utrinque formantia, elongata (tertiam longitudinis corporis partem distincte superantia); crassa, vix undulata; *filis appendicularibus* brevibus, rarioribus, crassis; *apice libero* vix distincto. *Collare* breve, basi branchiarum appressum, ideoque parum distinctum, dimidiatum, haud conspicuo lobatum, infra in lacinias duas minutas, subacuminatas, rectas productum. *Longitudo* totius animalis 4 lineas parum modo superat. *Annuli*, quorum numerus 32, optime conspicui, sublongiores, ut tres juncti latitudinem corporis æquent vel parum superent. *Anterior* corporis pars a posteriori bene distincta, *quinque modo composita annulis*, sed duplo tamen ferme longior quam latior. *Sulcus abdominalis* profundus, distinctissimus, sed in apice caudali evanescens. *Anus* terminalis. *Tubercula setigera* ut etiam *tori uncinigeri* optime conspicua, illa setis longioribus sed rarioribus, hi uncinis præditi numerosis insolitæ magnitudinis.

Ad oras Norvegiæ occidentalis unicum modo, idque vix adultum, legi exemplum.

13. *Sabella Sosias* Kr. *Forma* teres, elongatior (latitudine decimamquartam longitudinis corporis partem ferme æquante), postice attenuata, apice subuliformi. *Color* griseo-aurantiacus, maculis branchiarum dilutiorum purpureis quinque vel senis. *Branchiarum* paria XIII in semiorbem utrinque composita, elongata (dimidiam corporis longitudinem non æquantia, tertiam vero ejus partem multum supe-

rantia), mediocris crassitudinis, subrigida, *filis appendicularibus* brevioribus, rigidulis, crispis; *apice nudo* brevissimo, subcrasso. *Cirri buccales* ejusdem invicem longitudinis, quartam ferme longitudinis branchiarum partem æquantes, subrecti, rigidi, basi compressa subtriangulari, apice tereti, filiformi, mutico. *Collare* prorsus fere ut *Sabellæ Sarsii*. *Longitudo* totius animalis 15 lineas parum superat. *Annuli*, quorum numerus 80 et ultra, distinctissimi sed subbreviores (longitudine in medio corpore tertiam ferme latitudinis partem æquante). *Anterior* corporis pars, quæ *septem modo cum annulo buccali complectitur annulos*, a posteriore difficilime distingvitur. *Sulcus abdominalis* parum conspicuus. *Anus* terminalis. *Tubercula setigera* bene prominentia et distincta. *Tori uncinigeri* valde prominentes (septem anticis exceptis), suborbiculares.

Habitat?

14. *Sabella Mülleri* Kr. *Forma* teres, valde elongata (latitudine vigesimam quintam ferme longitudinis corporis partem æquante), postice vix attenuata. *Color* aurantiacus branchiis subdilutoribus, sex septemve fasciis transversalibus purpureis insignitis. *Paria branchiarum* XVIII in semiorbem utrinque composita, sublongiora (tertiam fere longitudinis corporis partem æquantia), subrigida, *apice libero* brevi, crasso, mutico, *filis appendicularibus* mediocris longitudinis vel subbrevibus, gracillimis, crispis. *Cirri buccales* pergraciles, teretes, subfiliformis, rigiduli. *Collare* perminutum, haud inflexum. *Longitudo* totius animalis duas pollices cum dimidia explet. *Annuli*, qui numero centum superant, parum distincti, in medio corpore longiores (longitudine dimidiam latitudinem parum superante). *Anterior* corporis pars a posteriori omnino non distincta, sex modo, annulo buccali una computato, composita annulis, duplo ferme longior quam latior. *Sulcus abdominalis* parum conspicuus, sed in anteriori corporis parte continuatus. *Anus* terminalis. *Tubercula setigera* evanescentia; fasciculi setarum sat longi, aurei, corpori appressi. *Tori uncinigeri* parum distincti.

Habitat hæc species tubum limo obductum (ideoque nigricantem), lævem.

15. *Sabella lingua* Kr. *Forma* crassior (latitudine sextam fere longitudinis corporis partem æquante), supra convexissima, infra complanata, postice parum attenuata, apice vero obtuse rotundato. *Color* fuscus; branchiæ vulgo aurantiacæ, fasciis purpureis transversis ferme 6, basi que nigro-purpurea. *Paria branchiarum* LXX et ultra in orbem ferme, vel potius spiram incipientem, utrinque collocata, perelongata (dimidiam corporis longitudinem vincientia), tenuia, mollia; *filis appendicularibus* brevibus, mollibus, crispis; *apice nudo* brevissimo, filiformi. *Cirri buccales* diversæ invicem longitudinis, tertiam quartamque longitudinis branchiarum partem æquantes, pergraciles, compressi, rigidi, apice setaceo, arcuato. *Collare* supra et infra fissum, inflexum, dorso late hians, lateraliter minime excisum, infra in duas productum lacinias subacuminatas. *Longitudo* totius animalis ad quinque pollices exurgit. *Annuli* numero ferme 180, brevissimi (vigecies et plus latiores quam longiores) sed bene conspicui. *Anterior* corporis pars a posteriori distinctissima, octo composita annulis, latior quam longior. *Sulcus abdominalis* bene conspicuus. *Anus* terminalis, albido colore insignitus. *Tubercula setigera* minuta sed distincta, cylindrica, setis brevioribus, haud numerosis. *Tori uncinigeri* magni et bene eminentes, numerosis instructi hamis (antice fere centenis, postice ferme quinquagenis). *Habitat* vermis tubum limo obductum ideoque nigricantem.

Examinavi exempla e mari Indiæ occidentalis allata.

16. *Sabella fidelia* Kr. (forsan varietas *Sab. lingvæ?*). *Forma* crassior (latitudine septimam fere longitudinis corpori partem æquante), antice teres, postice depressa, minime vero latitudine decrescens, apice coarctato, præciso. *Color* rubiginosus, parte branchiarum dimidia basali rubro-albidoque fasciata, parte terminali griseo-fusca. *Paria branchiarum* XLVII, in orbem ferme, vel potius spiram incipientem, utrinque composita, perelongata (duas longitudinis corporis partes

æquantia), gracilia, mollia, *filis appendicularibus* brevibus, gracillimis, undulatis; *apice nudo* brevissimo, gracillimo, filiformi. *Cirri buccales* diversæ invicem longitudinis, tertiam quartamque longitudinis branchiarum partem æquantes, graciles, compressi, rigidi, alter rectus, acuminatus, setaceus; alter arcuatus, crassior, submuticus. *Collare* dimidiatum, appressum, lobulis ventralibus haud laciniatis, dextro partem sinistri tegente. *Longitudo* totius animalis quatuor explet pollices. *Annuli* numero ferme 120, brevissimi (15^{ies} latiores quam longiores). *Anterior* corporis pars bene distincta, octo composita annulis, parum longior quam latior. *Sulcus abdominalis* indistinctior. *Anus* terminalis. *Tubercula setigera* minuta, vix eminentia, parum conspicua. *Tori uncinigeri* lineares, elongati, omnino non eminentes, numerosis minutissimisque armati uncinis.

Habitat hoc animal tubum nigricantem, limo confectum. Unicum modo examinavi exemplum male habitum, ex India occidentali proveniens.

17. *Sabella crispa* Kr. *Forma* crassior (latitudine nonam longitudinis corporis partem superante vel saltem æquante), supra convexa, infra complanata, postice latitudine vix decrescens. *Color* fuscus, branchiis saturatoribus immaculatis. *Paria branchiarum* ferme L, in orbem utrinque composita, elongata (dimidiam corporis longitudinem haud æquantia sed tertiam ejus partem vincentia) crassiuscula, ita rigida rectaque, ut apex eorum (tertia fere longitudinis parte) *crispetur*; *filis appendicularibus* brevioribus, subcrassis, rigidis, setaceis, apice crispis, per totam branchiarum longitudinem extensis; *appendicibus lateris externi sat numerosis*, perminutis, subcylindricis, peculiaris structuræ. *Cirri buccales* magni (dimidiam ferme branchiarum longitudinem æquantes), dilatati, molles, subacuminati, supra fusci, infra albidus, sulco longitudinali profundo instructi. *Collare* perhumile, dimidiatum, dorso latissime hians, ad latera subbilobum, inflexum, infra reflexum sublaciniatum. *Longitudo* totius animalis ad tres excrescit pollices cum dimidia. *Annuli*, quorum numerus 100 excedit, breves (7—8^{ies} latiores

quam longiores) sed sat distincti. *Anterior* corporis pars octo composita annulis, parum longior quam latior, a posteriori bene distincta. *Sulcus abdominalis* optime conspicuus, in dorso anterioris corporis partis obscurius continuatus. *Anus* terminalis. *Tubercula setigera* perparum eminentia, setis minus numerosis (antice ferme triginta, postice 15) instructa. *Tori uncinigeri* bene prominentes, magni, lineares, antice fere 100^{nis} armati hamis, postice 45^{nis}. Habitaculum tubus nigricans lævis, limo obductus.

Duo triave exempla, e India occidentali oriunda, examinavi.

18. *Sabella Lynceus* Kr. *Forma* subdepressa, crassa (latitudine quintam ferme longitudinis corporis partem æquante). *Color* albidus, infra obscurior, punctis binis nigris omnium annulorum lateralibus, fasciis branchiarum transversis rubris (ferme quindecim) oculisque nigris per paria positis (paria ferme duodecim). Paria *branchiarum* XXV orbem ferme utrinque formantia, elongata (dimidiam corporis longitudinem superantia); *filis appendicularibus* brevibus, mollibus, crispis; *apice nudo* brevissimo, digitiformi; *appendicibus externis* brevissimis (latitudinem branchiarum longitudine vix et raro æquantibus), percrassis, per paria positis, oculorum numerum vix vel parum superantibus; *oculis* ante appendices positis, discretis, 8^{nis}—10^{nis} lentibus crystallinis conicis instructis. *Cirri buccales* quartam fere longitudinis branchiarum partem æquantes, late compressi, sinuati. *Collare* bipartitum, lobatum, distinctum, laciniis ventralibus inflexis brevibus. *Longitudo* totius animalis 16 ferme efficit lineas. *Annuli* (quorum numerus ferme 40?) breves, quater vel quinquies latiores quam longiores, distinctissimi; *anterior corporis* pars octo composita annulis, a posteriore distincta, duplo ferme longior quam latior. *Sulcus abdominalis* bene conspicuus. *Tubercula setigera* prominentia; *tori uncinigeri* distinctissimi.

Unicum exemplum haud bene habitum, ex India occidentali allatum, investigavi.

19. *Sabella? variegata* Kr. *Forma* antice dilatata (latitudine quartam fere longitudinis corporis partem æquante), postice

decrescens, acuminata, depressa, dorso convexo, superficie inferiore complanata. *Color* fulvus, scuto dorsi thoracis coccineo, fasciis longitudinalibus abdominis infra cinnabarinis duabus, punctis lineolisve nigris annulorum omnium utrinque ternis; branchiis albidis, fasciis quaternis transversalibus, irregularibus, rubris, punctisque ocularibus ternis nigris. Paria *branchiarum* XVIII semiorbem utrinque efficientia, sublongiora (tertiam longitudinis corporis partem superantia), connata? filis appendicularibus nullis? — *Cirri buccales* dimidiam branchiarum longitudinem ferme æquant, subcrassi, rigidi, teretes, sinuati, apice graciliori, mutico, inflexo. *Collare* humile sed bene conspicuum, dimidiatum, dorso latissime hians; lobo laterali lato semilunari; infra in lacinias duas latas inflexas productum. *Longitudo* totius animalis undecim lineas parum superat. *Annuli*, quorum numerus 70, distincti sed breves, ut sex ferme juncti longitudine latitudinem æquent. *Anterior* corporis pars, quæ novem — annulo buccali in ratione ducto — constat annulis, optime a posteriori distincta. *Sulcus abdominalis* per totam abdominis longitudinem bene conspicuus. *Anus* terminalis, verruciformis. *Tubercula setigera* per totam corporis longitudinem bene eminentia, insigniter tamen in anteriori corporis parte. *Tori uncinigeri* sat distincti.

Unicum modo hujus speciei exemplum, ex India occidentali apportatum, rimavi. Quæ an generi Sabellæ jure adnumeretur, affirmare haud audeo, cum de structura branchiarum dubius hæream.

20. *Sabella nudicollis* Kr. *Forma* crassiuscula (latitudine octavam fere longitudinis corporis partem æquante), depressa dorso antice longitudinaliter excavato, postice convexo, acuminata. *Color* fulvus, anteriori corporis parte supra, posteriori infra medio fusca, branchiis purpureis apice albo-fasciatis. *Branchiarum* paria XI vel XII, elongata (dimidiam longitudinis corporis partem fere æquantia); semiorbem utrinque efficientia; *basi* elongata, nuda, compressa, supra et infra carinata; *filis* appen-

dicularibus subbrevis, rigidulis, crassioribus; *apice libero* elongato. *Cirri buccales* quartam longitudinis branchiarum partem explentes, teretes, rigidi, recti, apice extremo inflexo. *Collare* prorsus rudimentarium. *Longitudo* totius animalis ferme pollicaris. Numerus *annulorum* circiter 100; annuli omnes bene distincti, sed antice longiores, ut quatuor vel quinque juncti longitudine latitudinem corporis superent. *Anterior* corporis pars octo constans annulis, a posteriori optime distincta colore, dorso excavato, toris uncinigeris maximis, valde prominentibus. *Sulcus abdominalis* non modo conspicuus per posteriorem corporis partem infra, sed etiam in dorso anterioris partis continuatus. *Anus* terminalis, transversus, inter tubercula duo subglobosa (superius et inferius) excavatus. *Tubercula setigera* minuta, paucioribus armata setis (antice ferme vicenis, postice 7-8^{is}) formæ duplicis. *Tori uncinigeri* antice ferme 40^{is} armati hamis, postice minuti, 20-25^{is} modo præditi hamis.

Duo modo hujus speciei perdistinctæ investigavi exempla mutila, e mari St. Thomam Indiæ occidentalis alluente transmissa.

21. *Sabella thoracica* Kr. *Forma* teretiuscula, antice crassior (latitudine octavam longitudinis corporis partem ferme æquante), dein decrescens, postice subacuminata. *Color* luteo-albidus, subviridescens, punctis purpureis collaris anteriorumque annulorum; branchia rubricata, fasciis binis albis irregularibus, binisque ternisve punctis purpureis *ocularibus* lateris exterioris. *Branchiarum* paria ferme XVI, longiora (tertiam ferme longitudinis corporis partem æquantia), utrinque semiorbem formantia, subcrassa, rigida, apice in angulum inflexo; *filis appendicularibus* subbrevis, ante apicem vero non decrescentibus eumque ubique dense involventibus. *Cirri buccales* quartem ferme longitudinis branchiarum partem implentes, crassiores, compressi, rigidi, albi, apice inflexo purpureo. *Collare* humile, haud inflexum, dimidiatum minime vero hians, lobis lateralibus binis valde indistinctis. *Longitudo* totius animalis pollicem fere exæquat cum

dimidia. *Annuli*, quorum numerus fere 80, distincti sed breviores (quater vel quinquies latiores quam longiores). *Anterior* corporis pars *tredecim constans annulis*, duplo ferme longior quam latior, a posteriori parum distincta. *Sulcus abdominalis* fere evanescens. *Tubercula setigera* minuta, vulgo denis modo armata setis. *Tori uncinigeri* bene conspicui, lineares, in posteriori corporis parte 25^{is} ferme instructi hamis perminutis. *Tubus* limo obductus, crassior, annulis quasi variegatus griseis subnigrisque.

Unicum, nec id bene habitum, hujus speciei examinavi exemplum, in mari St. Thomam Indiæ occidentalis insulam ambiente captum.

22. *Anamöbæa Örstedii*. *Forma* elongata (latitudine 17^{am} ferme longitudinis corporis partem æquante), postice haud decrescens, supra convexa, infra plana. *Color* vulgo fulvus, branchiis dilutioribus fascia transversali media rubente indistincta. *Paria branchiarum* XXIV—XXXIV, longiora (tertiam longitudinis corporis partem multo superantia, dimidiam vero haud æquantia), gracilia, rigida; *flis appendicularibus* brevibus, gracillimis, undulatis sed rigidulis; *apice libero* nullo. *Cirri buccales* rigidi, teretiussculi, invicem magnitudine formaque diversi: dexter tertiam longitudinis branchiarum partem superans, setaceus apice acuminato inflexo; sinister quartam longitudinis branchiarum partem superans, apice recto mutico. *Collare* rudimentarium; ita tamen, ut vestigia solitæ structuræ non prorsus evanescant. *Longitudo* totius animalis duas superat pollices (imo ad quatuor, ut videtur, interdum excrescit). *Annuli*, quorum numerus 120 et ultra, parum distincti, invicem ferme æquales, brevissimi, ut sex septemve juncti longitudine demum æquent latitudinem. *Anus* terminalis. *Tubercula setigera* fere evanescentia, brevissimis rarisque (vix denis) armata setis biformibus (duabus tribusve formæ vulgatæ, reliquis spathulatis). *Tori uncinigeri* quadragenis et ultra armati hamis sat magnis.

Pauca quædam eaque male habita hujus speciei ad oras insularum Indiæ occidentalis lecta exempla examini subjeci.

23. *Chone infundibuliformis* Kr. *Forma* subcrassiuscula vel intermedia (latitudine duodecimam usque ad decimam longitudinis corporis partem æquante), teretiuscula, subdepressa, postice vulgo acuminata. *Color* subfuscus, branchiis dilutioribus, immaculatis. *Branchiarum* paria XIV-XXII, sublongiora (tertiam longitudinis corporis partem in adultis haud æquantia), *filis appendicularibus* longis, tenuibus, *acuminatis*, flexuosis sed rigidis, *apice libero* mediocri, margine cutaceo incluso, foliiformi. *Cirri buccales* numerosiores (tria paria) sed minuti, graciles, acuminati, flexuosi, molliores. *Collare* sat productum sed basi branchiarum appressum, nulla omnino incisura ventrali dimidiatum, margine integerrimo, nec lobatum nec laciniatum. *Longitudo* totius animalis ad quatuor pollices cum dimidia excrecit. *Annulorum* numerus in adultis ferme 80; annuli bene distincti, antice longiores (dimidiam latitudinem fere æquantes), omnes haud obscure stria transversali bipartiti. *Anterior* corporis pars octo constans annulis, plus duplo longior quam latior, a posteriori haud distincta. *Sulcus abdominalis* non modo in superficie posterioris corporis partis ventrali bene conspicuus sed etiam in *superficie dorsali anterioris corporis partis per omnes annulos distinctissime continuatus*. *Anus* terminalis. *Tubercula setigera* minuta, parum eminentia sed setis armata numerosis (in anteriori corporis parte biformibus). *Tori uncinigeri* perminuti et parum conspicui sed uncinis instructi numerosis, qui in anteriori corporis parte formam affectant securis.

Hæc species, quæ in mari grœnlandico haud raro obvenit, *tubulum* habitat albo-flavum, cutaceum, limo non obductum.

24. *Chone suspecta* Kr. *Forma* crassior (latitudine octavam longitudinis partem superante vel saltem æquante), depressa, postice sensim attenuata, acumine desinens. *Color* subaurantiacus, branchiis pallidis, immaculatis. *Branchiarum* paria VII (?),

elongata (duas corporis partes longitudine superantia); *filis appendicularibus* rarioribus, brevibus, subrigidis, gracilibus; *apice libero* breviori, foliiformi vel cuticula ad latera incluso, ita tamen, ut *ultima fili particula e cute emineat*. Unicum *cirrorum buccalium* par. *Collare* appressum, *dorso hians*, nulla vero incisura ventrali dimidiatum, margine integerrimo. *Longitudo* totius animalis decem haud explet lineas. *Annuli*, quorum numerus fere 50, perparum distincti, minime bipartiti, breviores, in medio corpore quater latiores quam longiores. *Anterior* corporis pars octo composita annulis, elongata (plus duplo longior quam latior), a posteriori non distincta. *Sulcus abdominalis* colore albido conspicuus, in superficie anterioris corporis partis dorsali, sed minus distincte, continuatus. *Anus* terminalis. *Tubercula setigera* minutissima, parum numerosis armata setis. *Tori uncinigeri* fere evanescentes, in anteriori corporis parte uncinorum loco setis armati securis formam fere imitantibus, longissimoque instructis manubrio.

Minuta hæc species tubulum habitat albicantem, tenuem. Unicum modo ad oras Norvegiæ occidentalis (Kristianssund) cepi e emplum, quoad branchias mutilum. Nomine, quod huic vermi tribui, indicare mihi in animo erat dubium, utrum distincta reputanda sit species, an forsitan potius pullus præcedentis habenda.

25. *Chone flabelligera* Kr. *Forma* gracilis (latitudine vigesimam quintam longitudinis partem vix æquante), teretiüscula, postice vix decrescens. *Color* fulvus, nullis branchiarum ornatus maculis. *Branchiarum* paria XIII mediocris longitudinis (quartam longitudinis corporis partem ferme æquantia), arcuata, inferne longitudine decrescentia, *apice libero* elongato, acuminato, *filis appendicularibus* longis, gracilibus, undulatis et crispis (*omnino vero evanescentibus in paribus branchiarum tribus infimis et interioribus*). *Cirri buccales* utrinque bini, subrudimentarii (decimam tertiam longitudinis branchiarum partem haud superantes), teretes, filiformes. *Collare* nulla fissura ventrali dimidiatum, supra parum

hians, lateraliter haud lobatam, infra inflexum et in laciniam productum. *Longitudo* totius animalis 16^{'''} vix superat. *Annuli*, quorum numerus ferme 35, distincti, elongati (partim longiores quam latiores), stria transversali bipartiti. *Anterior* corporis pars octo constans annulis, a posteriori bene distincta, valde elongata (branchiis sublongior, octies noviesve longior quam latior). *Sulcus abdominalis* sat conspicuus. *Anus* rimam efficit longitudinalem per superficiem posticæ corporis partis depressæ extensam. *Tubercula setigera* distincta sed rarioribus armata setis. *Tori uncinigeri* parum conspicui.

Unicum hujus speciei exemplum ad Tromsø cepi in profunditate 5-6 orgyiarum.

26. *Myxicola Steenstrupii* Kr. *Forma* crassa (latitudine sextam septimamve longitudinis corporis partem ferme æquante), teres, postice decrescens, acuminata. *Color* dilute flavescens vel subaurantiacus, nullis omnino variegatus maculis punctisve. *Paria branchiarum* XVII—XXI, longiora (tertiam longitudinis corporis partem superantia), mediocriter crassa, sensim attenuata; *apice libero* longissimo (tertiam fere longitudinis branchiæ partem obtinente), setaceo, spiraliter sæpius convoluto; *filis appendicularibus* longissimis (tertiam vulgo longitudinis branchiæ partem explentibus), gracillimis, setaceis, rigidulis, undulatis. *Cirrus buccalis* 16^{ies} ferme branchiis brevior, sublaminaris, elongato-triangularis. *Longitudo* totius animalis duas æquat pollices cum dimidia. *Annuli*, quorum numerus ferme 54-60, parum distincti, rugis transversis obsoletioribus subdivisi (antice quaternas, ut videtur, postice ternas exhibentes rugas), breviores, ut quinque usque ad septem juncti demum longitudine latitudinem æquent vel superent. *Anterior* corporis pars octo composita annulis, distincte longior quam latior. *Sulcus abdominalis* parum conspicuus, sed in dorso continuatus. *Anus* terminalis. *Tubercula setigera* in antica corporis parte perparum conspicua,

in posteriori prorsus evanida; setæ numerosæ sed minutæ gracillimæque. *Tori uncinigeri* nulli, hami nulli?

Duo rimavi exempla, alterum ad Thorshavn Færøe a clariss. Steenstrup lectum, alterum sub titulo *Grœnlandiæ* in Museo Univ. havn. zotomico quondam asservatum.

27. *Spirographis Januarii* Kr. *Forma* elongata, gracilis (latitudine decimam sextam longitudinis corporis partem æquante), depressiuscula, postice vulgo acuminata. *Color* fuscus, nullis branchiarum fasciis distinctus vel maculis. *Branchiæ* elongatæ, tertiam longitudinis corporis partem multo superantes; fasciculus earum dexter apud adultos in septem convolutus spiras et 280 ferme compositus filis; fasciculus sinister haud spiralis, 44 modo formatus filis. *Fila* gracilia, apice nudo brevi, crasso, mutico, filis appendicularibus brevioribus, gracilibus, acuminatis, crispis. *Cirri buccales* perbreves (haud duodecimam longitudinis branchiarum partem explentes), crassiores, subacuminati, rigidi. *Collare* parvum sed bene distinctum, inflexum, dimidiatum, dorso hians, lateraliter bilobum, infra in duas lacinias acuminatas productum. *Longitudo* totius animalis ad octo novemve pollices interdum exsurgit. *Annuli*, qui numero 200 superant, distinctissimi sed breves (in medio corporis longitudine octuplo ad minus latiores quam longiores). *Anterior* corporis pars octo constans annulis, a posteriori bene distincta, eadem ferme longitudine ac latitudine. *Sulcus abdominalis* per totam corporis partem posteriorem optime conspicuus. *Anus* terminalis, subverruciformis. *Tabercula setigera* minuta sed perdistincta, area suborbiculari inclusa, 50 setis et supra armata. *Tori uncinigeri* lineares, parum prominentes, conspicui tamen, in posteriori corporis parte 50^{nis} ferme præditi uncinis, in anteriori fere 100^{nis}.

Hoc animal, ad Rio Janeiro in profunditate 5-6 orgyiarum sat frequens, tubum habitat limo obductum, nigricantem.

Hr. Professor *Steenstrup* meddelte derpaa følgende Notits om *Sabella marsupialis Gmelin*, som efter hans Undersøgelser hører til Koraldyrene og formentligen udgjør en ny Slægt af de frie *Actinia*aagtige Dyrs Gruppe, for hvilken han foreslog Slægtnavnet *Sphenopus*.

»Da Slægten *Sabella* paa Selskabets Mødeseddel var anmeldt som Gjenstand for et Foredrag af et af dets Medlemmer — hvis lærerige Meddelelse nu saa meget har forøget vore Kundskaber om denne Slægt, baade ved et betydeligt Antal nye Former og ved flere interessante physiologiske Kjendsgjerninger — har jeg i denne Anledning medtaget en kort Notits om en hidtil meget problematisk Dyreform, som i de ældre Systemer var optaget blandt denne Slægts Arter. Jeg har følt mig saameget mere opfordret til at fremkomme med dette Bidrag til Slægtens Historie, saa lidet det end er, som netop vore ældre Conchylië-Samlinger, navnlig den *Spenglerske*, saavidt jeg kan skjønne, ere de eneste, der ret kunde oplyse dette problematiske Dyr, og disse for Øieblikket ere betroede til mig.

I sin: Einleitung in die Conchylienkenntniss nach Linné, Halle 1784, zweiter Bd., S. 591, har *Joh. Sam. Schröter* iblandt de Arter af Slægten *Sabella*, hvilke han ikke fandt optagne hos *Linné*, og som rigtignok hovedsageligen ere opstillede paa Hønsene til Phryganeë-Larver*), beskrevet og afbildet en Art under Benævnelsen »die beutelförmige Sabelle« uden at tillægge den noget systematisk Speciesnavn, hvilket han heller ikke gjorde ved nogen af de andre hos *Linné* ikke forekommende Arter. Hans Ord paa det anførte Sted lyde:

*) At han henfører disse til Slægten *Sabella*, ligger ikke deri, at han var uvidende om, at de hidrørte fra Insektlarver, men deri, at han var uvis om, hvorvidt muligen de i Saltvandet levende virkelige Sabeller ogsaa kunde vise sig som Larvetilstande af andre Dyr.